

ശ്രീഃ
ശ്രീമതേ രാമാനുജായ നമഃ
ശ്രീമതേ നിഗമാന്തമഹാദേശികായ നമഃ
ശ്രീസീതാലക്ഷ്മണഭരതശത്രുഘ്നഹനുമത്സമേത ശ്രീരാമചന്ദ്ര പരബ്രഹ്മണേ നമഃ

ശ്രീമദ്രാമായണേ വാൽമീകീയേ ആദികാവ്യേ അയോധ്യാകാണ്ഡേ

॥ ഏകോനവിംശഃ സർഗഃ ॥

This document has been prepared by

Sunder Kidāmbi

with the blessings of

ശ്രീ രംഗരാമാനുജ മഹാദേശികൻ

His Holiness śrīmad āṇḍavan śrīraṅgam

ശ്രീഃ
ശ്രീമതേ രാമാനുജായ നമഃ
ശ്രീമതേ നിഗമാന്തമഹാദേശികായ നമഃ
ശ്രീസീതാലക്ഷ്മണഭരതശത്രുഘ്നഹനുമത്സമേത ശ്രീരാമചന്ദ്ര പരബ്രഹ്മണേ നമഃ

|| ഏകോനവിംശഃ സർഗഃ ||

ശ്രീരാമകൈകേയീസംവാദോ വനഗമനമംഗീകൃത്യ ശ്രീരാമസ്യ
മാതുരാജ്ഞാമഗ്രഹീതും തത്സന്നിധൗ ഗമനം

തദപ്രിയമമിത്രഘോഷാ
വചനം മരണോപമം |
ശ്രുത്യാ ന വിവ്യഥേ രാമഃ
കൈകേയീം ചേദമബ്രവിത് || 2.19.1 ||

ഏവമസ്തു ഗമിഷ്യാമി
വനം വസ്തുമഹം ത്വിതഃ |
ജടാചീരധരോ രാജ്ഞഃ
പ്രതിജ്ഞാമനുപാലയൻ || 2.19.2 ||

ഇദം തു ജ്ഞാതുമിച്ഛാമി
കിമർഥം മാം മഹീപതിഃ |
നാഭിനന്ദതി ദുർധർഷോ
യഥാപൂർവമരിനമഃ || 2.19.3 ||

മന്യൂർന ച ത്വയാ കാർയോ
ദേവി ബ്രൂമി തവാഗ്രതഃ |
യാസ്യാമി ഭവ സുപ്രീതാ
വനം ചീരജടാധരഃ || 2.19.4 ||

ഹിതേന ഗുരുണാ പിത്രോ
 കൃതജ്ഞൈന നൃപേണ ച |
 നിയുജ്യമാനോ വിസ്രബ്ധഃ
 കിം ന കുർയാമഹം പ്രിയം || 2.19.5 ||

അലീകം മാനസം ത്വേകം
 ഹൃദയം ദഹതേ മമ |
 സ്വയം യന്നാഹ മാം രാജാ
 ദരതസ്യാഭിഷേചനം || 2.19.6 ||

അഹം ഹി സീതാം രാജ്യം ച
 പ്രാണാനിഷ്ഠാൻ ധനാനി ച |
 ഹൃഷ്ടോ ഭ്രാതേ സ്വയം ദദ്യാം
 ദരതായ പ്രചോദിതഃ || 2.19.7 ||

കിം പുനർമനുജേന്ദ്രേണ
 സ്വയം പിത്രോ പ്രചോദിതഃ |
 തവ ച പ്രിയകാമാർഥം
 പ്രതിജ്ഞാമനുപാലയൻ || 2.19.8 ||

തഥാശ്വാസയ ഹ്രീമന്തം
 കിന്ത്വിദം യൻമഹീപതിഃ |
 വസുധാസകൃതനയനോ
 മന്ദശ്രൂണി മുഞ്ചതി || 2.19.9 ||

ഗച്ഛന്തു ചൈവാനയിതും
 ദൂതാഃ ശീഘ്രജവൈർഹയൈഃ |
 ദരതം മാതുലകുലാ -
 ദദ്വൈവ നൃപശാസനാത് || 2.19.10 ||

ദണ്ഡകാരൺയമേഷോഹം
 ഗച്ഛാമ്യേവ ഹി സത്യരഃ |
 അവിചാർയ പിതൂർവാക്യം
 സമാ വസ്തും ചതുർദശ || 2.19.11 ||

സാ ഹൃഷ്ടാ തസ്യ തദ് വാക്യം
 ശ്രുത്യാ രാമസ്യ കൈകയി |
 പ്രസ്ഥാനം ശ്രദ്ദധാനാ സാ
 ത്വരയാമാസ രാഘവം || 2.19.12 ||

ഏവം ഭവതു യാസ്യന്തി
 ദൂതാഃ ശീഘ്രജ്വൈർഹയൈഃ |
 ഭരതം മാതുലകുലാ -
 ദിഹാവർതയിതും നരാഃ || 2.19.13 ||

തവ ത്വഹം ക്ഷമം മന്യേ
 നോത്സുകസ്യ വിലംബനം |
 രാമ തസ്മാദിതഃ ശീഘ്രം
 വനം ത്വം ഗന്തുമർഹസി || 2.19.14 ||

വ്രീഡാൻവിതഃ സ്വയം യച്ച
 നൃപസ്ത്യാം നാദിദാഷതേ |
 നൈതത് കിഞ്ചിന്നരശ്രേഷ്ഠ
 മന്യുരേഷോപനീയതാം || 2.19.15 ||

യാവത്ത്വം ന വനം യാതഃ
 പുരാദസ്മാദതിത്വരം |
 പിതാ താവന്ന തേ രാമ
 സ്താസ്യതേ ഭോക്ഷ്യത്യേപി വാ || 2.19.16 ||

ധിക്കഷ്ടമിതി നിഃശ്വസ്യ
 രാജാ ശോകപരിപ്ലുതഃ |
 മുർച്ഛിതോ ന്യപതത് തസ്മിൻ
 പര്യങ്കേ ഹേമഭൂഷിതേ || 2.19.17 ||

രാമോപ്യുത്ഥാപ്യ രാജാനം
 കൈകേയാദിപ്രചോദിതഃ |
 കശയേവ ഹതോ വാജീ
 വനം ഗന്തും കൃതത്യരഃ || 2.19.18 ||

തദപ്രിയമനാർത്ഥായാ
 വചനം ദാരുണോദയം |
 ശ്രുത്വാ ഗതവ്യഥോ രാമഃ
 കൈകേയീം വാക്യമബ്രവീത് || 2.19.19 ||

നാഹമർഥപരോ ദേവി
 ലോകമാവസ്തുമുത്സഹേ |
 വിദ്ധി മാമുഷിഭിസ്തുൽയം
 വിമലം ധർമ്മമാസ്ഥിതം || 2.19.20 ||

യത് തത്രേവതഃ കിഞ്ചി -
 ച്ഛക്യം കർതും പ്രിയം മയാ |
 പ്രാണാനപി പരിത്യജ്യ
 സർവമാ കൃതമേവ തത് || 2.19.21 ||

ന ഹ്യതോ ധർമ്മചരണം
 കിഞ്ചിദസ്തി മഹത്തരം |
 യഥാ പിതരി ശുശ്രൂഷാ
 തസ്യ വാ വചനക്രിയാ || 2.19.22 ||

അനുകൃത്യോപ്യത്രഭവതാ
 ഭവത്യാ വചനാദഹം |
 വനേ വത്സ്യാമി വിജനേ
 വർഷാണീഹ ചതുർദശ || 2.19.23 ||

ന നൂനം മയി കൈകേയി
 കിഞ്ചിദാശംസസേ ഗുണാൻ |
 യദ് രാജാനമവോചസ്ത്വം
 മമേശ്വരതരാ സതീ || 2.19.24 ||

യാവൻമാതരമാപ്യച്ഛേ
 സീതാം ചാനുനയാമ്യഹം |
 തത്ത്വോദ്ദൈവ ഗമിഷ്യാമി
 ദണ്ഡകാനാം മഹദ് വനം || 2.19.25 ||

ഭരതഃ പാലയേദ് രാജ്യം
 ശുശ്രൂഷേച്ച പിതൂർയഥാ |
 തഥാ ഭവത്യാ കർതവ്യം
 സ ഹി ധർമഃ സനാതനഃ || 2.19.26 ||

രാമസ്യ തു വചഃ ശ്രുത്വാ
 ഭൃശം ദുഃഖഗതഃ പിതാ |
 ശോകാദശക്നൂവൻ വക്തും
 പ്രരുരോദ മഹാസ്വനം || 2.19.27 ||

വന്ദിത്വാ ചരണൗ രാജേന്താ
 വിസംജ്ഞസ്യ പിതൃസ്തദാ |
 കൈകേയ്യാശ്ചാപ്യനാർയായാ
 നിഷ്പപാത മഹാദ്യുതിഃ || 2.19.28 ||

സ രാമഃ പിതരം കൃത്യാ
 കൈകേയിം ച പ്രദക്ഷിണം |
 നിഷ്ക്രമ്യാന്തഃപുരാത് തസ്മാത്
 സ്വം ദദർശ സുഹൃജ്ജനം || 2.19.29 ||

തം ബാഷ്പപരിപൂർണാക്ഷഃ
 പൃഷ്ടതോന്യുജഗാമ ഹ |
 ലക്ഷ്മണഃ പരമക്രൂദ്ധഃ
 സുമിത്രാനന്ദവർധനഃ || 2.19.30 ||

ആദിഷേചനികം ഭാണ്ഡം
 കൃത്യാ രാമഃ പ്രദക്ഷിണം |
 ശനൈർജഗാമ സാപേക്ഷോ
 ദൃഷ്ടിം തത്രാവിചാലയൻ || 2.19.31 ||

ന ചാസ്യ മഹതീം ലക്ഷ്മീം
 രാജ്യനാശോപകർഷതി |
 ലോകകാന്തസ്യ കാന്തത്യാ -
 ച്ചീതരശ്ശേരിവ ക്ഷയഃ || 2.19.32 ||

ന വനം ഗന്തുകാമസ്യ
 ത്യജതശ്ച വസുന്ധരാം |
 സർവലോകാതിഗന്ധ്യവ
 ലക്ഷ്യതേ ചിത്തവിക്രിയാ || 2.19.33 ||

പ്രതിഷ്ഠിധ്യ ശുഭം ഛത്രം
 വ്യജനേ ച സ്വലക്ഷ്യതേ |
 വിസർജയിത്യാ സ്വജനം
 രഥം പൗരാസ്ഥമാ ജനാൻ || 2.19.34 ||

ധാരയൻ മനസാ ദുഃഖ -
 മിന്ദ്രിയാണി നിഗൃഹ്യ ച |
 പ്രവിവേശാത്മവാൻ വേശ്ശ
 മാതുരപ്രിയശംസിവാൻ || 2.19.35 ||

സർവ്വോപ്യഭിജനഃ ശ്രീമാൻ
 ശ്രീമതഃ സത്യവാദിനഃ |
 നാലക്ഷയത രാമസ്യ
 കഞ്ചിദാകാരമാനനേ || 2.19.36 ||

ഉചിതം ച മഹാബാഹു -
 ര്ന ജഹൗ ഹർഷമാത്മവാൻ |
 ശാരദഃ സമുദീർണാംശു -
 ശ്വന്ദ്രസ്തേജ ഇവാത്മജം || 2.19.37 ||

വാചാ മധുരയാ രാമഃ
 സർവം സമ്മാനയഞ്ജനം |
 മാതുഃ സമീപം ധർമാത്മാ
 പ്രവിവേശ മഹായശാഃ || 2.19.38 ||

തം ഗുണൈഃ സമതാം പ്രാപ്തോ ഭ്രാതാ വിപുലവിക്രമഃ |
 സൗമിത്രിരനുവവ്രാജ ധാരയൻ ദുഃഖമാത്മജം || 2.19.39 ||

പ്രവിശ്യ വേശ്ശാതിഭൃശം മുദാ യുതം
 സമീക്ഷ്യ താം ചാർഥവിപത്തിമാഗതാം |
 ന ചൈവ രാമോത്ത്രേ ജഗാമ വിക്രിയാം
 സുഹൃജ്ജനസ്യാത്മവിപത്തിശങ്കയാ || 2.19.40 ||

|| ഇത്യാർഷേ ശ്രീമദ്രാമായണേ വാൽമീകീയേ ആദികാവ്യേ
 അയോധ്യാകാണ്ഡേ ഏകോനവിംശഃ സർഗഃ ||